

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Jakub Halíř

Právní úprava

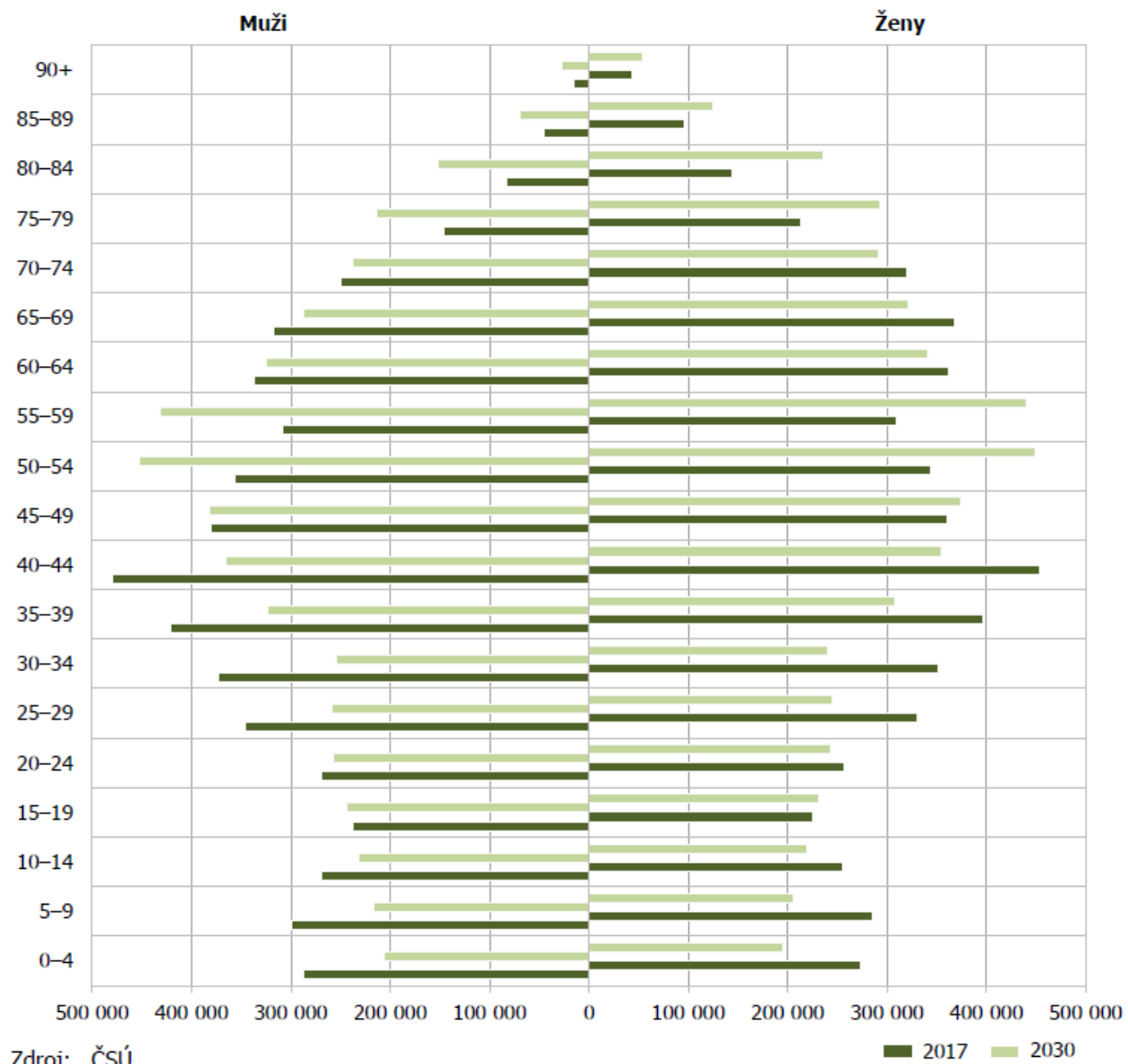
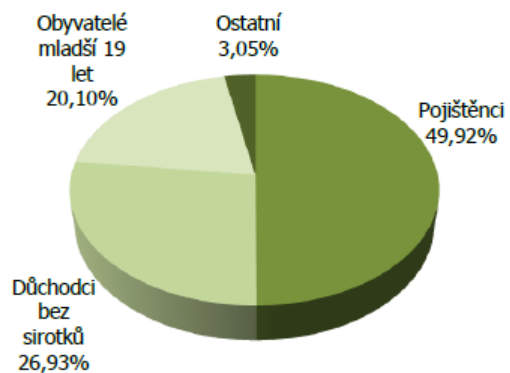
- **Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění**
 - Upravuje podmínky účasti na pojištění, nároku na jednotlivé druhy důchodů, podmínky pro stanovení výše důchodů a další související otázky.
- **Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na SZ**
 - Upravuje pojistné na důchodové pojištění, tj. okruh poplatníků, výši pojistného, způsob odvodu a další související otázky.
- **Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění SZ**
 - Upravuje úkoly ČSSZ a OSSZ při organizaci a provádění důchodového pojištění včetně procesních otázek, dále stanoví povinnosti pojištěnců, zaměstnavatelů a příjemců důchodů.

Důchodové pojištění

- účel důchodového pojištění:
 - určeno k zajištění osob, které z důvodů **dlouhodobých** sociálních událostí nemohou být ekonomicky aktivní

- základní charakteristika:
 - všeobecný, povinný a jednotný systém
 - princip sociální solidarity – mezigenerační a příjmové
 - stát je nositelem důchodového pojištění
 - z hlediska postavení jedince
 - princíp pojistný
 - princíp zabezpečovací
 - mírně zaopatřovací

5.4 Srovnání věkového složení obyvatel v letech 2017 a 2030

Zdroj: ČSÚ

Důchodové pojištění – součást státního rozpočtu

- Inkaso pojistného na důchodové pojištění činilo za rok 2018 téměř 445,5 mld. Kč
- Výdaje na důchody činily necelých 423,5 mld. Kč

	2016	2017	2018
Příjmy z pojistného na důchodové pojištění v mld. Kč	372,86	405,27	445,49
Výdaje na dávky důchodového pojištění v mld. Kč *)	389,17	404,37	423,48
z toho: starobní důchody	316,71	333,76	351,07
invalidní důchody	42,49	43,57	44,72
pozůstalostní důchody	26,41	27,03	27,69
Rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchodové pojištění v mld. Kč	- 16,31	+ 0,90	+ 22,01

Osobní a věcný rozsah důchodového pojištění

- osobní rozsah - vymezení okruhu osob § 5 a 6
 - povinná účast
 - dobrovolná účast

- věcný rozsah – vymezení okruhu dávek § 4
 - originální důchody
starobní, invalidní
 - derivativní důchody
vdovský, vdovecký, sirotčí

Důchodové právní vztahy

- právní vztahy, v nichž jejich účastníci vystupují jako nositelé vzájemných práv a povinností, stanovených příslušnými právními předpisy
 - základní důchodové právní vztahy
 - pojistné vztahy
 - dávkové vztahy
 - odvozené důchodové právní vztahy
 - odpovědnostní
 - procesní
 - kontrolní

Subjekty důchodových právních vztahů

- pojistné vztahy:
 - oprávněná osoba – pojištěnec – vždy fyzická osoba
právní subjektivita fyzické osoby
 - nositel důchodového pojištění
stát, který tuto činnost vykonává prostřednictvím příslušných
správních úřadů
Česká správa sociálního zabezpečení (OSSZ)
Ministerstvo obrany, vnitra, spravedlnosti
 - další subjekty
zaměstnavatel
obec

Subjekty důchodových právních vztahů

- dávkové vztahy
 - oprávněný subjekt – příjemce důchodu (poživatel důchodu) – vždy fyzická osoba
 - povinný subjekt
 - stát (ČSSZ atd.)
 - další subjekty – ne vždy a pouze jen v dílčích otázkách
 - zaměstnavatel

Obsah právních vztahů DP

- práva a povinnosti subjektů, lze specifikovat podle druhů právních vztahů a subjektů
 - pojistné vztahy - pojištěnec
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost oznámit a osvědčit a dostavit se na výzvu za účelem osvědčení
 - právo pojištěnce na poskytnutí plnění až budou splněny stanovené podmínky
 - právo na vydání osobního informativního listu DP (§ 40a)
 - dávkové vztahy - pojištěnec
 - právo na plnění
 - povinnost oznámit a osvědčit
 - povinnost podrobit se přezkoumání zdravotního stavu

Obsah právních vztahů DP

- pojistné vztahy – zaměstnavatel
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost vypočítat, srazit a odvést pojistné za zaměstnance
 - povinnost vést evidenci pro účely DP
 - povinnost vést evidenční list DP
- dávkové vztahy – zaměstnavatel
 - oznamovací povinnost ve stanovených případech

Obsah právních vztahů DP

- pojistné vztahy – OSSZ + ČSSZ
 - výběr pojistného
 - vedení evidence
- dávkové vztahy - ČSSZ
 - výplata důchodů
- obec
 - stanovení tzv. zvláštního příjemce

Vznik a zánik právních vztahů DP

- vznik pojistných vztahů
 - ze zákona – povinná účast
 - ze zákona + přihláška
 - přihláška – dobrovolná účast
- vznik dávkových vztahů
 - ze zákona splněním stanovených podmínek (důchodové schéma)
 - nárok na výplatu důchodu
žádost
- zánik pojistných vztahů
 - ukončením činnosti, která zakládala účast
 - uplynutím doby
 - smrt pojištěnce
- zánik dávkových vztahů
 - smrt příjemce důchodu
 - odpadnutí sociální události
 - uplynutí doby
 - případně některé zvláštní

Vymezení některých pojmů

- důchodové schéma jako souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku
- důchodová formule – způsob určení výše dávky
 - základní výměra 3 270 Kč – 10 % průměrné mzdy
 - procentní výměra - min. 770 Kč
- doba pojištění a náhradní doba - § 11-14
- vyměřovací základ a výpočtový základ - § 15-19

Redukce osobního vyměřovacího základu

do 14 388 Kč	zápočet plně
nad 14 388 Kč do 130 796 Kč	zápočet 26 %
nad 130 796 Kč	nepřihlíží se

- průměrná výše starobního důchodu (k 31.12.2018)
 - 12 418 Kč
 - z toho muži 13 683 Kč a ženy 11 281 Kč

Důchodové pojištění a mezinárodní právo

- koordinace – právo EU a bilaterální smlouvy
 - nařízení č. 883/2004 + č. 987/2009
- principy
 - rovného zacházení
 - aplikace právního řádu jediného státu
 - sčítání dob pojištění
 - zachování nabytých práv

Doplňkové penzijní spoření, tzv. předdůchody

- Jedná se o tzv. III. pilíř důchodového systému
- důchodové spoření jakožto II. pilíř bylo v ČR zavedeno pouze pro období let 2013 – 2015
- má komerční charakter, je financováno fondově
- Provozují jej licencované penzijní společnosti
- Účast je dobrovolná, vzniká uzavřením smlouvy občana se zvolenou penzijní společností